

П.В. Жук

Інститут регіональних досліджень НАН України, Львів

НАМ ПОТРІБНА ДОПОМОГА

«В Інституті регіональних досліджень Національної академії наук України є позитивні зрушення. Нам треба знати, скільки має бути місцевих громад, щоб було органічне поєднання між запитами громад і реагуванням на них адміністрацією повітів та регіонів», – констатував на засіданні в Західному науковому центрі віце-президент НАН України академік Сергій Іванович Пирожков досягнення колективу Інституту регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього, з діяльністю якого він ознайомився досить детально під час свого візиту на Львівщині.

Про те, над чим конкретно працюють в Інституті в плані реформування адміністративно-територіального устрою, розмовляємо з доповідачем на цю тему на Вченій раді Інституту (в присутності академіка С.І. Пирожкова) – кандидатом економічних наук Петром Володимировичем Жуком.

– Петре Володимировичу, скільки часу досліджується ця тематика?

– Проблематика наукових основ формування адміністративно-територіального устрою (АТУ) вже понад 10 років є серед важливих напрямів досліджень Інституту. Серед попередніх здобутків варто виділити монографію «Зарубіжний і вітчизняний досвід реформування адміністративно-територіального устрою», яка побачила світ 2007 року. Від 2010 року дана проблематика опрацьовується як у теоретичному, так і прикладному аспектах.

– Тобто?

– Йдеться про те, що, згідно з рішенням Бюро Відділення економіки НАН України від 29 жовтня 2013 року, наш Інститут був визначений як головна установа за складовою «Адміністративно-територіальний устрій» напряму «Регіональні дослідження» серед напрямів і складових фундаментальних і прикладних досліджень установ Відділення економіки НАНУ на 2014–2018 роки.

– Отже, Інститут – серед співвиконавців цього напрямку?

– Так. Співвиконавцями є: Інститут економіко-правових досліджень, ДУ «Інститут економіки і прогнозування», Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень і Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку.

– Що Ви вважали за потрібне (чи – важливе) в своєму обґрунтуванні?

– Ефективну територіальну основу АТУ, систему адміністративно-територіальних одиниць, методи їх формування; фінансове забезпечення місцевого самоврядування і розмежування повноважень виконавчої влади й місцевого самоврядування; структуру й принципи формування органів управління в системі АТУ; пропозиції щодо конституційного й законодавчого забезпечення адміністративно-територіальної реформи.

Від 2010 року нам вдалося підготувати й передати центральним органам державної влади, органам місцевого самоврядування, Відділенню економіки НАН України цілу низку мате-

ріалів з питань децентралізації публічної влади та реформування АТУ. Це наукові записки («Основні засади реформування адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні»; «Реформування адміністративно-територіального устрою в Україні (основні засади та напрями проведення)», підготовлені робочою групою у складі фахівців ІРД, Ради з вивчення продуктивних сил України, Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку, Інституту проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України); концепція адміністративно-територіальної реформи в Україні (проект) та Концепція реформування адміністративно-територіального устрою України; методичні рекомендації з моделювання територіальних громад базового рівня; проекти моделей територіальних громад регіонів Львівщини з аналітичними матеріалами; пропозиції щодо змін та доповнень до Конституції України з питань АТУ та децентралізації влади тощо. Всього перераховувати не буду, щоб надто не втомлювати читачів.

— **Читачів, очевидно, зацікавить, де ці ініціативи презентувалися чи висвітлювалися?**

— Назву лише кілька місць проведення наших заходів: на Колегії Міністерства регіонального розвитку та будівництва України (Київ, 18.11.2010 р.); на Круглому столі «Держава та регіони: від патерналізму до партнерства» (Київ, Національний інститут стратегічних досліджень, 18.11.2010 р.); на Круглому столі науковців та фахівців-практиків «Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (Львів, Львівська ОДА, 19.05.2014 р.); на Круглому столі «Громада: жити по-новому. Втілення перших кроків реформи місцевого самоврядування»: Центр політико-правових реформ, Асоціація міст України, Центр досліджень місцевого самоврядування (Львів, 20.11.2014 р.); на організованій Інститутом Міжнародній науково-практичній конференції «Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформуван-

ня» (Львів, 27–28.11.2014 р.); на конференції Карпатської мережі підтримки розвитку місцевих громад «Можливості розвитку місцевих громад Карпатського Євросережіону у контексті децентралізації» за участі голів Львівської облради та облдержадміністрації, керівників районів області (Львів, 28.05.2015 р.) та ін. Фахівці Інституту взяли активну участь у роботі комісії Львівської облдержадміністрації з погодження пропозицій райдержадміністрацій щодо формування територіальних громад (Львів, 13–15.05.2015 р.).

— **Отже, працюєте, як кажуть, дай Боже! А над чим в Інституті працюють сьогодні?**

— Від третього кварталу 2014 року Інститут працює над темою «Методологічні основи та напрями реформування адміністративно-територіального устрою України», яка виконується у рамках ЦНП Відділення економіки НАНУ «Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів у посткризовий період».

— **О, це дуже «повноводна» тема...**

— Звичайно. Зверну увагу на кілька моментів. Під час цієї роботи планується, зокрема, обґрунтувати й довести до відома центральних органів виконавчої влади хибність окремих підходів до практичної реалізації затвердженої Кабінетом Міністрів України 1 квітня минулого року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

— **І багато їх — цих підходів?**

— Та вистачає. Йдеться і про ігнорування чинника існуючих та перспективних центрів економічного розвитку як потенційних центрів адміністративно-територіальних одиниць (АТО) базового рівня, а також чинника периферійності при формуванні АТО; і про загрозу погіршення доступності мешканців до базових публічних послуг; і намагання реформувати систему АТО без попереднього вирішення питань розподілу функцій та повноважень між рівнями АТУ; і про недостатню урегульова-

ність питань формування фінансової бази місцевого самоврядування, участі держави у фінансовому забезпеченні основних публічних послуг населенню і т. ін. Врешті зазначу, що необхідно зробити. Необхідно підготувати пропозиції та проекти законодавчих і нормативних документів щодо суті та послідовності проведення реформи АТУ. А головне — активніше співпрацювати з органами влади задля реалізації відповідних напрацювань та популяризувати їх через ЗМІ.

Про необхідність поліпшення популяризації і йшлося у виступах науковців на Вчених

радах інститутів, а передусім — у промовах віце-президента НАН України академіка Сергія Пирожкова.

Вчимося... Але треба працювати в цьому напрямку все ж таки ефективніше. І ще одне: нам потрібна допомога в організації співпраці з центральними органами виконавчої влади, а також в залученні фахівців Інституту до відповідних робочих груп, дорадчих й експертних рад тощо.

Бесіду записав *Богдан ЗАЛІЗНЯК*,
керівник прес-центру наукової журналістики
Західного наукового центру
НАН України і МОН України